

JO CALLAGHAN

IN EEN
OOG
WENK

VERTAALD DOOR
ERNST DE BOER EN ANKIE KLOOTWIJK

Ambo|Anthos
Amsterdam

ISBN 978 90 263 6967 4

© 2023 Jo Callaghan

© 2025 Nederlandse vertaling Ambo|Anthos *uitgevers*,
Amsterdam en Ernst de Boer en Ankie Klootwijk

Alle rechten voorbehouden. Tekst- en datamining zijn niet toegestaan

Oorspronkelijke titel *In the Blink of an Eye*

Oorspronkelijke uitgever Simon & Schuster

Omslagontwerp Buro Blikgoed

Omslagillustratie © Juice Flair/Shutterstock

Foto auteur © Edward Moss

Ambo|Anthos *uitgevers* vindt het belangrijk om op milieuvriendelijke en verantwoorde wijze met natuurlijke bronnen om te gaan. Bij de productie van het papieren boek van deze titel is daarom gebruikgemaakt van papier waarvan het zeker is dat de productie niet tot bosvernietiging heeft geleid.

Verspreiding voor België:

Veen Bosch & Keuning uitgevers nv, Antwerpen

Voor Steve

‘De echte vraag is niet of machines kunnen denken, maar of de mens dat kan. Het mysterie waarmee een denkende machine is omgeven, omgeeft de denkende mens al veel langer.’

B.F. Skinner,

Contingencies of Reinforcement: A Theoretical Analysis

EERDER

Hij ziet niks.

Hij probeert zijn ogen open te doen, maar iets houdt ze stevig dicht. Met langzame onhandige bewegingen voelt hij aan zijn gezicht. Een blinddoek? Verband? Wat de f...?

Eerst trekt hij er met één hand aan, dan wanhopiger met twee. Maar het is zinloos. Het zit te strak.

Hij pijnigt zijn hersens op zoek naar verklaringen. Hij droomt. Heeft een kater. Hij is het slachtoffer van een slechte dronkenmansgrap. Waarschijnlijk een idee van Luke.

Zijn mond loopt vol speeksel als hij zich herinnert dat hij gisteravond helemaal niet met Luke op stap was. Trouwens, hij is met niemand uitgegaan, want 's ochtends ging hij naar die afspraak en toen...

En toen.

Shit.

In de zwarte stilte is er alleen het bonzen van zijn hart en een kloppende gloed achter zijn oogleden. Hij spreidt zijn armen links en rechts in de ruimte die hij niet kan zien. Hij zit op een bed. Een smal eenpersoonsbed met een soort ruwe deken of een handdoek met lakens eromheen en... Hij deinst terug voor de aanraking van koud, hard metaal. Met een frons steekt hij zijn hand nog een keer uit. Hekken?

Dit is niet zijn bed.

‘Hallo?’ roept hij. Daar heeft hij meteen spijt van, want de angst in zijn stem is onmiskenbaar, net als de holle echo van een lege kamer. De lucht is koud en ruikt naar – hij snuift, zoekend naar het juiste woord – ontsmettingsmiddel?

Een deur gaat open, en hij keert zich naar het geluid toe.

‘Hallo?’ zegt hij weer, hoopvoller dit keer.

De deur valt met een klik dicht.

Zachte voetstappen, lichtjes plakkend aan de vloer.

De voetstappen houden stil.

Zijn ogen branden van inspanning om door de stof heen te kijken die ze afschermt. ‘Wie ben je? Waar ben ik –’

Gehandschoende handen pakken zijn linkeronderarm vast. Een seconde lang is hij te geschrokken om zich te bewegen. Dan treedt de angstreflex in en probeert hij zijn arm los te rukken, maar het lijkt of zijn hand omklemd wordt door een python. Zijn adem stukt van de plotselinge ijskoude prik in zijn ader. Het duurt twee, misschien drie seconden, en dan laat de onbekende hem los en vangt hij een vleug op van een scherpe chemische lucht.

Zijn vingers glijden over de plek waar het pijn doet. ‘Waar ben ik? Wie ben jij?’

Hij draait zijn hoofd in de richting waar hij de onbekende vermoedt. Dit is diens kans om een eenvoudige verklaring te geven, het moment dat het allemaal op z’n plaats valt en dat hij – zij het ietwat trillerig – moet lachen om zijn eigen paranoïde waanideeën.

Maar er komen geen woorden, geruststellend of anderszins. Het enige geluid is het gepiep van zachte schoenen op de kale linoleumvloer. Met een klik gaat er een deur open.

‘Wacht!’

De deur gaat dicht. Een sleutel wordt omgedraaid.

Hij maakt een schokkerige beweging in de richting van het geluid,

maar zijn lijf is zwaar en traag, wordt door een onbekende kracht tegengehouden. Hij reikt naar het hek rond zijn bed. Zijn vingers glijden over het koude, gladde metaal, maar kunnen het niet omklemmen of vastgrijpen. Hij kan letterlijk geen vuist maken.

Hij probeert de blinddoek van zijn hoofd te trekken, maar zijn armen, zijn loodzware armen, vallen krachteloos langs zijn zij. Hij laat zich achterover op de kussens zakken, verblind door de felle schittering van kleuren die achter zijn oogleden exploderen.

Dan wordt alles zwart.

1

Hoofdbureau van politie, Leek Wootton, Warwickshire, 10 juni, 9.30 uur

De hakken van haar nieuwe pumps boorden zich diep in de versleten vloerbedekking terwijl commissaris Kat Frank met grote stappen naar het kantoor van haar chef beende. Het maakte hoofdcommissaris McLeish niet uit wie je was: een ervaren politicus die maanden geleden een afspraak had weten te regelen of een collega die de hele dag in de trein had gezeten om hem te spreken – als je meer dan vijf minuten te laat was, werd je weggestuurd. En Kat was maar liefst zesendertig minuten te laat.

‘Zal ik maar een nieuwe afspraak maken?’ fluisterde zijn secretaresse.

Kat keek naar de gesloten deur. Een paar jaar geleden zou ze ‘ja’ hebben gezegd en snel zijn weggelopen nu haar trommelvliezen nog intact waren, maar na alles wat ze had doorgeemaakt was een uitbrander wel haar minste zorg. Kat negeerde de verbijsterde uitroep van de secretaresse, klopte hard op de deur en liep meteen naar binnen.

Hoofdcommissaris McLeish zat achter zijn bureau voor een groot, licht raam, waardoor bezoekers gedwongen waren door hun wimpers tegen het licht in te kijken om de uitdrukking op zijn gezicht te kunnen lezen. Hij stond niet op, knikte haar

niet toe en zei niets. Maar hij zei ook niet dat ze meteen weer kon vertrekken.

Kat onderging zijn stilzwijgen en strakke blik. Het was zinloos hem te vertellen over de liftster met het blauwgeverfde haar en het handgeschreven kartonnen bord in haar hand waarop evengoed VERMOORD ME had kunnen staan. Voordat eventuele moordenaars in spe aan dat verzoek tegemoet konden komen was Kat ondanks haar afspraak al gestopt, met de dwingende vraag wie er in deze tijd in hemelsnaam nog durfde te liften. (Kennelijk durfden achttienjarige Poolse meiden op de terugweg van een muziekfestival dat wel, wanneer een 'heel toffe gast' belooft dat je 'zeker' een baantje als fruitplukker op een van de boerderijen van Warwickshire kunt krijgen.) En nu, nadat ze het meisje bij een aardbeienteler had afgezet waar ze slecht betaalden maar waar de mensen oké waren, zat ze hier ruim een halfuur te laat op de afspraak waarvoor ze eigenlijk een halfuur te vroeg had willen zijn.

Maar McLeish was niet in excuses geïnteresseerd. Ze wist ook dat hij zijn stilzwijgen als wapen gebruikte. Slechts weinigen konden de verleiding weerstaan de stilte haastig te doorbreken, waarmee ze hem een voordeel bezorgden dat moeilijk, zo niet onmogelijk te heroveren was, dus keek Kat op haar beurt strak terug terwijl ze de man opnam die ze al langer dan een jaar niet had gezien.

McLeish was haar tweede leidinggevende en haar eerste mentor, en ze vleide zichzelf met de gedachte dat hij ook een van haar oudste vrienden was. Zelfs wanneer hij haar een veeg uit de pan gaf, deed hij dat alleen maar omdat hij dacht dat ze ervan kon leren, wat ze ook deed. Kat had in het begin veel fouten gemaakt, maar nooit twee keer dezelfde. Haar collega's waren jaloers op haar vermogen hem te kunnen 'lezen', als-

of hij een buitengewoon cryptisch kruiswoordraadsel was. Maar voor Kat was het allemaal tamelijk eenvoudig. Wanneer hij zich ergerde, werd zijn gezicht paars. Als hij tevreden was, sprak hij een paar knorrige woorden die haar dagenlang konden opvrolijken. Maar wanneer hij zweeg was de jury nog aan het beraadslagen en kon het verkeerd aflopen.

‘Hoe is het met de kinderen?’ waagde ze uiteindelijk te vragen.

Zijn trekken verzachtten. ‘Slopend. Echt, dertig jaar geleden schopten we de jongens gewoon de straat op, gaven ze ’s avonds eten en stopten ze in bed, waar ze tot de volgende ochtend doorsliepen. Maar tegenwoordig mogen onze tere poppetjes verdomme alleen naar buiten als ze een “speelafpraak” hebben. En ze verwachten dat ik elke avond een verhaaltje voorlees, geloof het of niet.’

‘Brutale apen,’ zei Kat glimlachend. Net voor zijn zestigste had McLeish iedereen verrast door te hertrouwen en een tweede gezin te stichten. En waarom ook niet? Je zou hem moeten zien. Hij was gelukkig.

‘Aye, enfin, ik koester tenminste niet meer de hoop dat het makkelijker wordt naarmate ze ouder worden.’ Hij hees zichzelf omhoog vanachter zijn bureau, liep naar de zwartleren bank in de hoek van zijn kantoor en gebaarde dat ze mee moest komen.

Kat liet zich in een van de leunstoelen zakken en onderdrukte het dwaze gevoel van blijheid omdat hij haar blijkbaar vergeven had. Ze was toch zeker een vrouw van vijfenveertig, en geen schoolmeisje?

‘Hoe is het met Cam?’ vroeg hij. ‘Deed hij dit jaar geen eindexamen?’

‘Yeah, we wachten op de uitslag. En daarom heb ik een gesprek aangevraagd.’

‘Je verveelt je en je wilt weer aan de slag.’

Het was geen vraag. Hij kende haar te goed. Ze knikte, maar voordat ze verder kon praten, keek McLeish haar fronsend aan.

‘Weet je zeker dat je er klaar voor bent, Kat? Het is amper een halfjaar geleden dat –’

‘Ja, ik weet het zeker. In het begin had Cam veel steun nodig. Maar nu gaat het goed met hem. Hij slikt geen medicijnen meer, zijn therapeut heeft hem genezen verklaard en hij hoopt in september naar de universiteit te gaan.’

‘Ik doelde niet op Cam, maar op jou.’

‘Met mij gaat het prima,’ zei Kat blozend. ‘Tenminste, als ik maar eenmaal weer aan het werk ben.’

‘Dat begrijp ik.’

Natuurlijk begreep hij dat, zoals altijd.

‘En, waar ben je naar op zoek?’ De leren bank zuchtte zachtjes toen McLeish achteroverleunde.

‘Voordat ik met mantelzorgverlof ging zei u dat ik moest overwegen te solliciteren op banen van managementniveau – afdelingshoofd misschien, of zelfs assistent-hoofdcommissaris.’

‘En toen zei jij dat je nog liever je tenen afbeet dan bureauwerk te doen.’

‘Dat was toen.’ Kat zweeg, omdat ze zich die andere vrouw herinnerde die niet kon begrijpen waarom iemand liever kantoorwerk deed dan de straat op te gaan. ‘Luister, ik heb Cam beloofd dat ik iets veiligers zou zoeken als ik weer aan het werk ging. Hij kan het zich niet permitteren mij ook nog kwijt te raken.’

McLeish wreef over zijn kale schedel. ‘Dat weet ik. Maar het punt is dat er voorlopig geen leidinggevende posities vrijkomen, en ook als dat wel zo was... Je bent een paar jaar uit de

roulatie geweest. Er is een hoop veranderd.’

‘Waarom hebt u dan toegestemd in een gesprek?’ Ze kon de irritatie in haar stem niet verhullen. Het was niets voor hem om spelletjes te spelen.

McLeish boog zich naar voren. ‘Omdat ik de perfecte baan voor je heb. Heb je de nieuwe minister van Binnenlandse Zaken al ontmoet?’ Hij verwachtte geen antwoord, want natuurlijk had ze die niet ontmoet. ‘Ze is best aardig, maar totaal de weg kwijt. Denkt dat er nog manieren zijn om de “efficiency” te vergroten die haar voorgangers allemaal over het hoofd hebben gezien.’

Kat haalde haar schouders op. Alle politici deden grote beloften om het aantal politiemensen en de ‘overbodige uitgaven’ terug te dringen, tot ze op het ministeriële pluche zaten. Maar zodra ze in het Lagerhuis aan de tand werden gevoeld over een walgelijke verkrachting of moord, klopten ze al gauw aan bij Financiën voor meer ‘blauw op straat’.

‘Deze vrouw is anders,’ zei McLeish, die haar gezichtsuitdrukking op de juiste wijze interpreteerde. ‘Ze heeft een achtergrond in de IT, en ze is ervan overtuigd dat de toenemende criminaliteit niet kan worden ingedamd door meer politie, maar door meer AIDES.’

‘Meer wát?’

‘AIDES. Artificially Intelligent Detection Entities, kunstmatig intelligente opsporingsentiteiten dus.’ Hij maakte een wegwerpgebaar met zijn hand. ‘In feite een soort veredelde Alexa’s die grote hoeveelheden data kunnen verwerken en naar verluidt voor een fractie van de kosten meer misdrijven oplossen dan een politiemans of -vrouw van vlees en bloed.’

‘Meent u dat nou?’

‘Ik denk dat ze bloedserius is.’ McLeish stond op, liep door

de kamer en pakte een rapport van zijn bureau. ‘Volgens een studie waartoe de minister opdracht heeft gegeven wordt er in het Verenigd Koninkrijk elke negentig seconden iemand vermist, wat neerkomt op zo’n driehonderdduizend zaken per jaar. Dat slurpt veel politietijd op – veertien procent om precies te zijn, met naar schatting vijftienghonderd pond aan kosten per zaak. Dat is vier keer zoveel als de gemiddelde inbraak. De conclusie van dit rapport is dat een heleboel monnikenwerk bij Vermissingen – het napluizen van verhoren, archieven, beelden van beveiligingscamera’s, telefoons en wat niet al – door AIDES kan worden gedaan, wat zou leiden tot “significante” besparingen op politie-inzet en kosten.’

Kat snoof laatdunkend en stond op. ‘Dat is volslagen onzin. Misschien kan AI helpen met het verzamelen van gegevens, maar die “entiteiten” kunnen iets niet beoordelen, ze kunnen geen rechercheur zijn. Criminaliteit is een menselijke daad. Hoe kan een computer ooit begrijpen waarom iemand verdwijnt of hoe het voelt om achter te blijven en niet te weten wat er is gebeurd? Jezus!’ Ze schudde haar hoofd en dacht terug aan sommige deuren waar ze in het verleden had aangeklopt, en aan de gebroken gezinnen die ze binnen had aangetroffen. ‘En de kosten van een vermissing zijn niet alleen in geld uit te drukken. Die families hebben behoefte aan een tactvolle en discrete benadering. Die hebben een mens nodig, geen computer.’

‘Precies,’ zei McLeish. ‘Daarom wil ik dat jij een pilotproject gaat leiden waarin je zo’n AIDE gebruikt om eens kritisch te kijken naar een paar cold cases van de afdeling Vermissingen.’

‘Wát? Dat is zeker een grap?’ Haar gedrevenheid was in één keer verdampt. ‘U weet wat John is overkomen vanwege die zogenaamde kunstmatige “intelligentie”?’ Haar mond vertrok

toen ze dat laatste woord op bittere toon uitsprak.

‘Dat weet ik,’ zei hij, en zijn stem werd zachter. ‘Daarom vraag ik jou ook. Ik heb voor deze klus iemand nodig die ik kan vertrouwen, Kat. Ik heb toegestemd in een pilot om nog idiotere bezuinigingsmaatregelen de pas af te snijden, dus ik zit niet te wachten op een ambitieuze twintiger die dit project gebruikt om de aandacht van de minister te trekken en zo een promotie in de wacht te slepen.’

‘Dus u wilt liever een veertiger die heeft afgedaan en naar uw pijpen danst?’

‘Ik wil iemand die de risico’s begrijpt.’

Kat sloeg haar armen over elkaar. Ze begreep de risico’s maar al te goed. ‘Ik zit al bijna vijftwintig jaar bij het korps en ik heb verrekt hard gewerkt om de rang van commissaris te verdienen. Ik heb de leiding gehad over moordonderzoeken en complexe internationale fraudezaken die aanleiding hebben gegeven tot wetswijzigingen. Ik heb verdomme zelfs de Wurger van Aston opgepakt. Dus waarom zou ik me er in godsnaam toe verlagen een paar cold cases na te trekken omdat dat nu eenmaal het stokpaardje van een minister is?’

‘Omdat als je dat niet doet,’ zei McLeish zachtjes, ‘dit stokpaardje een excuus wordt om nog meer politiemensen weg te bezuinigen. Jij bent de meest menselijke rechercheur die ik ken, Kat. Je bent verdomme bijna helderziend. Als iemand kan bewijzen dat dit een stom idee is, ben jij het.’

Kat keerde hem de rug toe en staaarde woedend naar de kaart van Warwickshire aan de muur. Ze had nog nooit ‘nee’ tegen McLeish kunnen zeggen. En een pilot waarin ze cold cases moest onderzoeken betekende dat ze Cam gerust kon stellen dat ze geen gevaar liep. Maar zou ze het werkelijk kunnen verdragen met AI te werken? Jezus, wat zou John daarvan zeggen?

Ze slikte, en haar keel werd dichtgeknepen toen ze voor de duizendste keer besepte dat ze dat nooit zou weten. De kaart van Warwickshire vervaagde voor haar ogen. Trouwens, dat was niet waar. John was de meest intellectueel nieuwsgierige man die ze ooit had ontmoet. Ze kon hem bijna horen zeggen: *Vertel er eens wat meer over!*

Kat liet haar adem langzaam ontsnappen en keek McLeish weer aan. ‘Vertel me eens wat meer over die zogenaamde AIDS.’

‘Dat kan ik niet,’ zei McLeish, terwijl hij zijn telefoon pakte. ‘Maar ik ken iemand die dat wél kan.’